

15 AUGUSTUS 1911.

AFLEVERING 8.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

E. HEIMANS, PL. MUIDERGR. 123, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS-POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar / 4.80.

MET PAASCHVACANTIE UIT BOTANISEEREN.

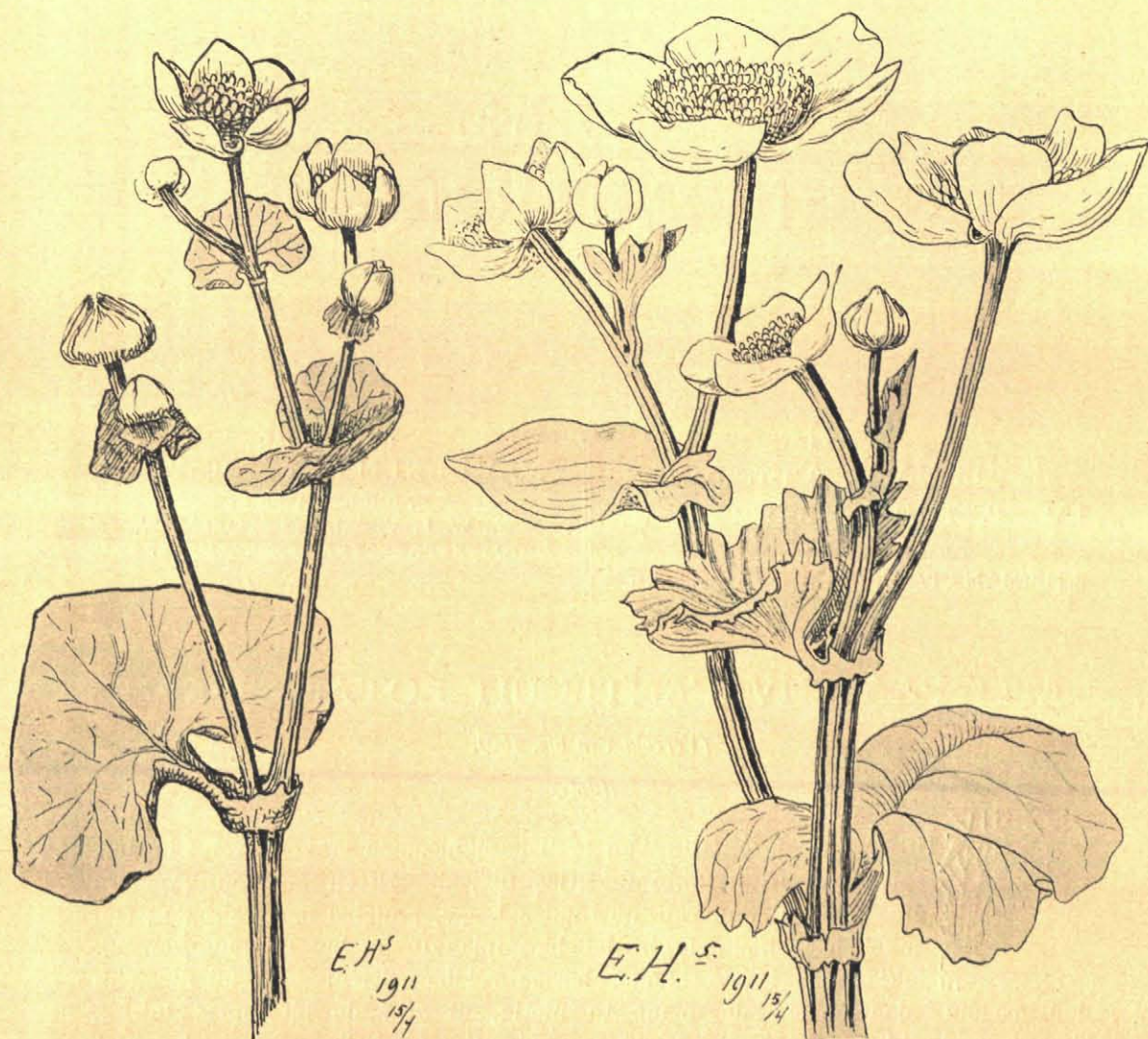
(Vervolg van blz. 150).

(Slot).

TUSSCHEN deze trits van lente-boschbloemen staken overal bruine, spichtige en vertakte steeltjes uit; die zitten onderaan vast in grasblaadjes waarvan de randen lange, pluizige haren dragen; een enkel heel klein bruin leliebloempje zit op het uiteinde van elk takje; dat is de kleine, harige veldbies. Kleur geeft hij niet aan den bodem, daartoe is de plant te nietig, al zijn de bloempjes talrijk. Trouwens de klaverzuring en de blauwe viooltjes verdwijnen ook in het niet bij het licht, dat de anemonen over den bodem verspreiden.

Daar kunnen alleen de dotterbloemen en de primula's tegen op; maar alleen in de diepere dalen waar een geultje of een beekje met heel weinig water half onder dor of bijna vergaan blad is verscholen. Daar kregen de anemonen sterke mededingers; groote perken met de driehoekige bladeren van de aronskelk vormen eilanden in het wit; tegen de hellingen met afstroomend water en aan de vijvers was geel de hoofdkleur, bleekgeel van de slanke primula en goudgeel van talloze

dotterbloemen. Die lieten wel degelijk verschillende vormen onderscheiden; er stonden zwaar bebladerde planten, met bloemen zoo groot en compact als van een gele plomp; en vlak er naast, planten die een oogenblik deden twijfelen of

Twee vormen van Dotterbloem, die naast elkaar en door elkaar heen groeien.
Kleinbloemige vorm, met grootendeels gaaf-
randige, niervormige bladeren.

Grootbloemige vorm, met zeer groote,
gegolfe en getande bladeren.

het wel dotterbloemen waren; zoo klein en hoekig het blad en zoo klein de bloemen, maar daarbij veel hooger geel van tint; haast oranje.

Boven tegen de natte bermen, waar de teelaarde afbrokkelt en het leemig zand vrij komt, staan heele legers forsche planten, die wat den stam en den vorm

der breede grasachtige bladeren betreft, aan een Bromelia doen denken. Maar in plaats van stekels of scherpe tanden, groeien er lange zijdeachtige haren langs den bladrand. Ook die niet bloeien verraden daardoor, dat ze familie en geslachtsgenooten zijn van de pas genoemde veldbies, die tusschen de anemonen groeit. Dit is dan ook de *Luzula maxima*, de groote veldbies, die nooit anders dan verdwaald in het veld voorkomt, bijna altijd in oude bosschen; om het even of de grond kiezel of kalk bevat, als er maar humus genoeg is gevormd.

Enkele exemplaren maken al bloem: een groote, wijd uitgespreide, luchtige tros; het mooist zijn deze forsche boschbiezen, als de bloemen samen nog één groot bruin tafeltje vormen boven den hollen cylinder van de dicht om elkaar sluitende bladeren.

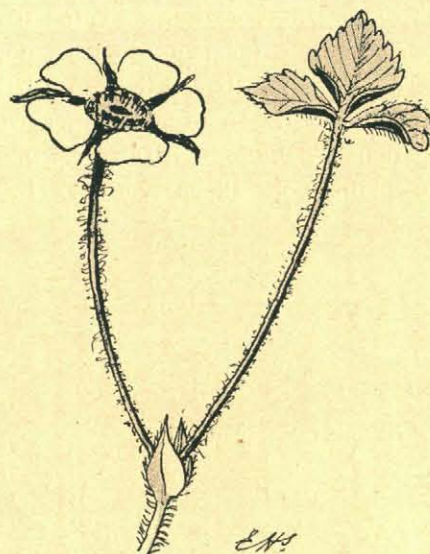
Tegen den vijver-bermen op open zandige plaatsen en lichten, en aan de wegranden

staan grootbloemige sterremuurplanten,

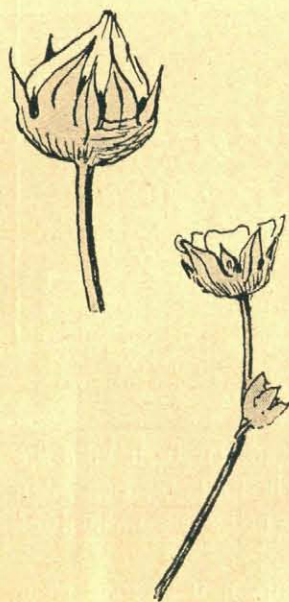
waarvan alleen nog maar de oudste en eerste bloem open is, wat u een oogenblik doet twifelen aan de soort. En daartusschen, dicht bij den grond tusschen de eerste nieuwe grassprietjes, bloeien weer andere witte bloempjes. Op het eerste gezicht houdt ge ze voor aardbeibloemen, die wat voorbarig zijn; de wilde aardbei bloeit immers niet zoo vroeg in het jaar. Ook de bladeren gelijken bijzonder veel op aardbeiblad, dezelfde drie getande blaadjes op één steeltje. Maar iets vreemds is er toch aan, de kleur is wat blauwig en de rand van het blad zijdeachtig behaard.

Een bloempje afplukken en met de loupe bekijken. Toch een aardbei? Van onder is ook een aarbei-kelk aanwezig: de „dubbele“ kelk, vijf kleine groene slipjes tusschen de vijf grootere. De bodem is wat meer komvormig, schijnt het, dan bij een aardbei-bloem. Maar als ge sedert een jaar geen aardbeibloem gezien hebt, is het moeilijk zulke kleine verschillen met zekerheid thuis te brengen; het kon toch een verarmde aardbei zijn,

verkleurd en vervormd door te vroeg bloeien; vroege vorst of te veel nattigheid misschien.

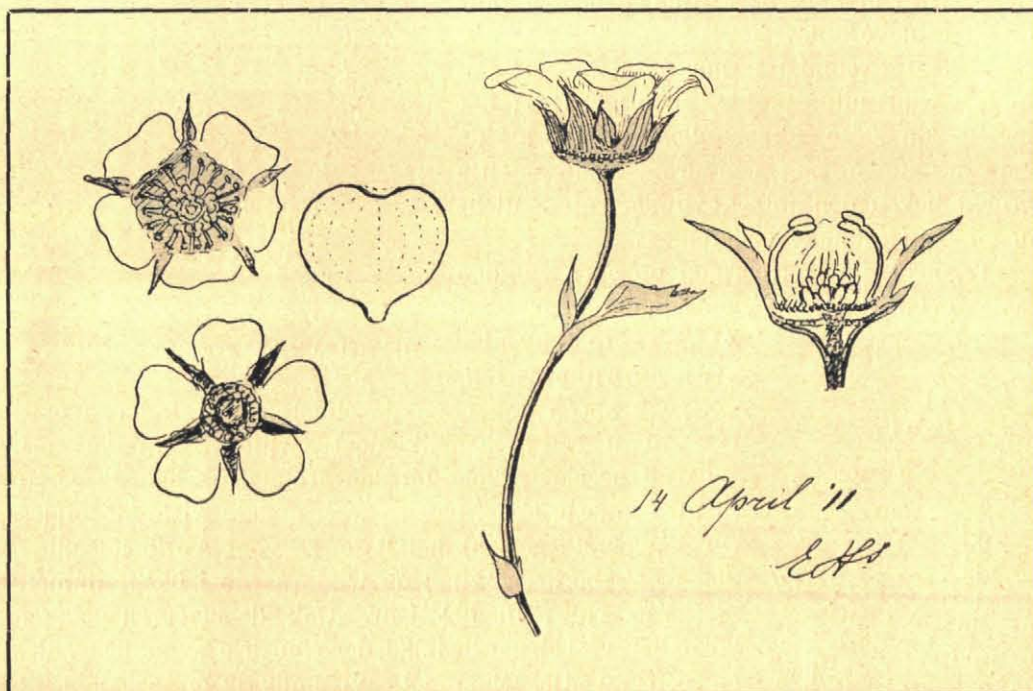
Topbloem en topblad van Schijn-aardbeizien.

Bloem, knop en vrucht van Schijn-aardbeizien van terzijde gezien.

Van boven gezien, doet de bloem weer twijfelen; rondom den voet der meel-draden ligt een oranje-gele ring, die zoo sterk van tint is, dat de honing-kleur naar buiten door het wit van de bloemblaadjes heen schemert. Dus toch iets bijzonders, dat ge u niet van aardbei-bloemen herinnert.

Als het geen aardbei is, dan moet het zijn dubbelganger zijn: de pseudo-aardbei, of aardbeiachtige ganzerik, *Potentilla fragariastrum*. En die is het. Bij ons heb ik dezen dubbelganger van de aardbei nooit anders dan in Zuid-Limburg op den St. Pietersberg en veel o.a. bij Epen gevonden. In den Prodrumus staat de plant ook alleen voor Z. L. opgegeven met de bijvoeging: *bij ons alleen op*

Bloem en bloemdeelen van de Pseudo-aardbei of Schijn-aardbei (*Potentilla fragariastrum*).
De doorsnede rechts laat zien (door het stuk verlengsel van de bloemsteel) dat de tweede kleinere krans van kelkslijpjes, die de kelk ook bij aardbei verdubbelen, uit steunblaadjes ontstaan is.

kalk. Hier is voor zoover ik weet de grond niet kalkhoudend, en toch kunt ge hier in het Bois de Soignes deze *Potentilla* die op *Fragaria* lijkt, bij tientallen vinden. Als ge uit het station Groenendael komend, een vijftig pas naar links loopt, ziet ge den hoogen wegberm er rijk mee begroeid.

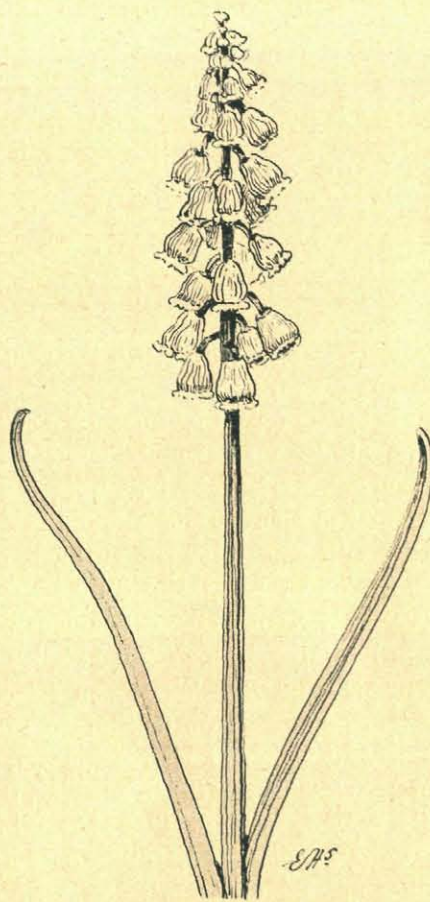
't Is een vreemd gedoe met die kalkplantjes; ze plaatsen u telkens weer voor raadsels. De weg waarlangs de laatst bedoelde planten groeien, is echter met kalkpuin verhard. Zou het stof dat daarvan tegen de berm opwaait, voldoende zijn om te voorzien in de mogelijke behoefte aan kalkzout van de plant? Maar in het bosch niet ver van het steenen brugje aan den vijver groeit

ze ook. Wacht even; ik heb vergeten er naar te zien. Is misschien dit brugje ook van kalksteen gebouwd? Op den rand bloeide een blauw druifje, toevallig daar opgeschoten, dat was ook het eenige verwilderde plantje dat ik in het bosch aantrof; het bosch is merkwaardig vrij gebleven van landbouwgewassen en akker-onkruiden; heel anders dan in het Bentheimer Bosch en het Onderste Bosch bij Epen.

Die kalkplanten-kwestie trekt mij hoe langer hoe meer aan; daar schuilen nog onopgeloste natuur-problemen achter. Ik moet een morgen van mijn vacantie besteden aan den zoo instructief ingerichten botanischen tuin in Brussel en een middag aan het museum voor Nat. Historie met zijn historisch-geologische afdeeling; dan ga ik nog een paar dagen naar dat mooie hoekje bij Tailfer waarvan ik u al eens verteld heb in Deel XIV. Ik ben daar al eens in Augustus en eens met Pinksteren wezen studeeren; nu nog eens met Paschen; dat is noodig om de flora van een streek te leeren kennen. Het weer blijft buitengewoon mooi, warm en zonnig en een heel zacht Zuid-Oosten windje speelt met de jonge beukeblaren.

Van die twee dagen botaniseeren in het kalk- en kiezelland en den laatsten dag op den St. Pietersberg, vertel ik binnenkort wel eens weer. Dat was de moeite waard, een genot om maandenlang op te teren.

E. HEIMANS.

Blauwe druifjes.

CRABRO'S.

(Vervolg van blz. 126).

ALS je het kleine grut buiten beschouwing laat, dan is het niet zoo heel lastig, onze 30 inlandsche Crabro's te onderscheiden. Zijn ze onder de 6 mM. lang, dan is het om tureluursch te worden bij het determineeren, zoo minutieus worden dan de kenmerken. Van een paar dezer kleinere soorten wil ik u eerst eens iets gaan vertellen.